

Antal Bogner

I DRUGE DOGODOV- ŠTINE

Ipak, reci, zašto, čemu? — ispituju me preteći, ili bojažljivo, škiljeći na mene blesavo ili sveznajući: veliki podozrivci i mali naivci.

Popodne, početkom novembra, jednog blagog dana, koji se rađa sa zamišljenim i tihim kišama, poput poznih dana ponekih nastavnica francuskog jezika, koje niko nije oteo i odveo u Pariz, i koje sada oplakuju Ajfelovu kulu, koju samo u snu, uzdrhtalim srcem, posećuju, da bi se potom bacili dole s njenog vrha držeći se grčevito za padobrane sna, kao nekakvo pažljivo odnegovano cveće, tačno pred noge neke nikad nepostojeće ljubavne strasti, puni zahvalnosti i opijeni ljubavlju, povlačeći sebe između dva izbleđela lista namirisano molitvenika; tog popodneva koji je sveti Sava poslao, ali praznih ruku, kada su metalne harmonike grejnih tela uveliko isijavale toplotu, tako da se čovek osećao kao u staklenoj bašti, odakle usred zime raznose sveže zelje, rane salate, kao da su upravo naumili da

poremete osećaj za vreme onih koji su još ranije navikli da sude dolazak proleća po prispeću zelja i pošiljki ostriga i jastoga, čudovišni lađar upao je kod mene sa svojih tri stotine trideset i tri godine, onako kako su ga videli poslednji put, negde oko 1925. godine, u belim jahačkim pantalonama, u lakovanim čizmama dugih sara.

— Možda je stigao upravo iz Leptirove ulice, ili sa nekog zazidanog grunta iz okoline, koji je nekad bio hipodrom, i na kojem se u današnja vremena trke održavaju samo jedanput godišnje, kada se stanovnici velikih kamenih bastiona oko ponoći prenu iz sna, zbog čudnog topota, kijanja i rzanja, i u snu, mesečarskom revnošću ispipavaju prekidače svojih aparata, pod njima su se pak sakupili džokeji izlomljenih vratova, koji su, po ameničkom stilu, ščućureni poput majmuna na grebenu konja, mislili da povećaju svoje šanse na pobeđu, škiljavi bukmejeri, konjušari, čitava gospodska publika sa dalekozorima, a plavogrivi pariipi preskaču preko staklenih kovčega u kojima leže slabonoga, namučena andeoska ždrebad?

Onomad sam često viđao izvjesnu staru škotsku gospođu, koja je volela naga da jaše po mesečini.

— Nije, valjda, da još uvek mislite samo na žene? U jednom na izgled napuštenom stanu, iz kojeg se ne čuje uzdah ni smeh, pod drskom, kariranom kapom, čeka li vas možda jedna mala glumica. U planinama, preko reke, spremaju se već uspavljujuće magle da bi dostojno dočekale one koji polaze na kaskanje, ukoliko bi zalutali na proredenije delove šume.

Sindbad se jedno vreme tiho smeškao, poput ljudi koji ne dopuštaju da ih stave u izlog i ne podnose da im se iz zabune nešto pripíše, a što bi oni ionako bili u stanju da učine, već samo usled svoje mudre strpljivosti dopuštaju da se igra njihovim izmišljenim i stvarnim tajnama.

— Alko bi se u okolini mogla naći jedna od onih starih, oblikih i udobnih kada sa nogama koji se završavaju lavljim kandžama, i u koje su u posebnim bakarnim kotlovima grejali vodu, posle bačvi i pralja prošlih vremena koje su se povukle u mirovinu, ne bi me iznenadilo da brćkanje jedne poslušne i vitke devojkice bude zapaženo od jednog od onih postarijih gospodina koji vole da stiču iskustvo o ponašanju tople vode dok cupkajući i bučkajući pronalazi svoje mesto među obilnima ženskog tela, i pomoću tih zvukova tačno se mogu odrediti pokreti nežnih laktova i pitomih kolena, o kojima, međutim, ne škodi tačnije obaveštenje, ukoliko se nađe jedan čvor u dasci ili preko ključaonice. Ali se ne bih začudio ni onda ako bi se ispostavilo da je gospođica Textilia u susednoj sobici, gde su zavese narandžaste, a ladlice mirišu na levandu od ženskih maramica, i kako iz kose iščešljava tragove lakog popodnevnog sna.

— Morali biste znati, kao gospodin čovek, da na ovaj dan u godini i najmlađe udovice oblače veo boje dima, da bi posestile verne muškarce, očeve i muževe, koji tokom čitave godine razmišljaju o tome, ne skrivaju li ti velovi tragove crvenila stida i nevernih poljubaca? Neverni, vetropirasti muškarci dovoljno su posećivali groblje za života, da bi utešili žene koje su ostale mezbriunate, koje svojim suzama žele da se svete svojoj sudbini za ono što ih je, na izgled, lišila. Oni tamo ne očekuju posetioce, radije se sami dižu, ako im padne na pamet neko žensko ime s ukusom zelene kajsijske. To je dan muževa i čestitih očeva, koji tokom svog požrtvovanog života u groblje, osim zbog mrtvih, nisu zalazili, i stoga, stanice zemaljskog života nisu koristili za sastanke sa nekakvim duhovima. Čak i ženska siročad iskazuju žalost nepoznatim roditeljima. Krizanteme s pundama ne smrzavaju se dugo u baštama, ne dožive često ni rane mrazeve. Toga dana iznose ih na grobove i postavljaju sveću kraj njihovih prelomljenih stabljika. Čemu, onda, jahačke pantalone?

— Za trkačkog konja pad znači kraj života, međutim, žene s padom počinju svoj istinski život, — rekao je lađar, započevši priču o jahačkim pantalonama, koje su, prebacivši levu nogavicu preko desne, stale na iščekujuće stanovište.

— Kao što je poznato, prosečni životni vek konja iznosi trideset i šest godina. Konj od trideset i šest godina dobar je samo za viršle, kao što je i devici istih godina došlo vreme da počne s redovnim odlascima u crkvu. Do devete godine računa se za ždrebe, do osamnaeste za mladog, do dvadeset i četvrte za sredovečnog, a odavde pa nadalje za matorog, kako god okrenuli. Ali, samo glupavi muškarci prestaju da se zanimaju za ženu koja je navršila trideset i šest godina života. Kao što ni onaj koji je zapeo za čilaša, koji traži mišje uši, ili štukoglavog, samo dorata ili samo žutog i sve slične stvari, ni izdaleka nije poznavalac konja, već možda samo konjskih mana, ili je, pak, lud za neki oblik glave ili ušiju, za nekome bojom ili znakom. Onaj koji se bavio takvim stvarima zna da se ženske ruke tek sada zaobljuju konačno, poput dobrog testa, koje su na odgovarajući način umesili i ostavili dovoljno dugo da grezne. O tome bi, verovatno, mogao mnogo da priča grof Stahrenberg, austro-ugarski konjički natporučnik, koji je 1892. godine na leđima svog štrojenog mađarsko-engleskog polukravnog konja imenom Athos, kao pobeđnik daljinskog jahanja, stazu Wien — Berlin od 580 km. prešao u vremenu od 71 čas i 34 minuta; tim više, jer su sa svim tim u ne maloj vezi jahačke pantalone, o kojima je reč.

— Nije li ih, valjda, grof Stahrenberg nosio između Beča i Berlina? A pobeđnik dobio jedno srebrno zvonce, kao što je bilo uobičajeno za vreme vladavine Jakoba I koje je svojim

nestašnim jezičkom zagolicavalo ružičaste usne školjke missica i lady, da bi tankim glasom zazukala i zabrujala, a potom i uznemireno zagalopirala mala ženska srdašca?

— Pored zvanično obrnjanjene novčane nagrade, ovo jahačko takmičenje imalo je još jednu nagradu nesvakidašnje vrednosti, o kojoj su znali samo upućeni i koju je davala gospođa princeza Equida. Samo što ovu tajanstvenu specijalnu nagradu grof Stahremberg nikad nije primio, iako je na to imao pravo.

— Grof Stahremberg nije bio izvrstan ni kao natporučnik, ni stasit kao muškarac, upadljiv na njemu bio je samo njegov pogled, bio je to jedan od onih anđeoskih pogleda kojima poneki muškarci raspolazu, i koji se u isto vreme mogu učiniti i lukavim i nevinim, i samo se u svetlu nekog darslog para ženskih očiju ispostavlja, ali tada nedvosmisleno, da li je prodoran ili ne? Ovu tajnu je teško doznati od žena, ali ako se, skrenuvši pogled, zaklanjaju od ispitivanja, zna se da su zabravili oči na vlasniku anđeoskog pogleda, međutim, ako ga hvale smejući se, onda su ga prozreli. Ima žena čije se oči u takvim prilikama napune suzama. Te bi se smesta udale, međutim, vlasnik anđeoskog pogleda bi, obično nepodozriv, gledao preko njih. Grof Stahremberg je nakon trke proveo nekoliko nedelja u Budimu, u gostionici *Kod crvenog ježa*, koju sam i ja voleo, svoj anđeoski pogled upro je u četiri zida, ukoliko su zidovi te čuvene gostionice uopšte još i postojali.

— Nemaju, dakle, razloga da mu zavide ni baron Reitzenstein, poručnik nemačke vojske, niti Aladar Miklos, austrougarski konjički natporučnik, koji su u plemenitoj trci ostali iza pobednika? Takođe i punokrvna engleska kobila imenom Lipp-spring pređašnjeg, i polukrvna engleska kobila imenom Marcsa poslednjeg, uzalud bi maštali o Athosovom slatkom životu, čiji je otac, engleski punokrvni at imenom Mars, bio najbolji džre-bac u mandokskoj ergeli grofa Laszla Forgacha, i to u tolikoj meri, da, iako bi bilo preterano govoriti o lavovskim grudima, ali u svakom slučaju, bilo je očigledno njegovo široko držanje zbog čestih opasivanja, na kraju pripusta usled kojih su mu se prednja dva uda sve više i više širila u stranu? Da li je, možda, pobednik daljinskog jahanja namagarčen?

— Gospođa princeza Equida primila me je u garderobi, obavijena prodornim mirisom mošusa, usred različitih teglica, tuba, četkica, pinceta, nakarminisanih usana, leptirasto zelenih očnih kapaka — rekao je grof Stahremberg, zapalivši debelu havanu i započevši priču o specijalnoj nagradi, a jahačke pantalone su se nakon kraćeg meškoljenja udobno nastelile.

— Gladenje zuba, farbanje kose, odstranjivanje izvansnih dlaka pomoću raznih masti i krema, stavljanje reznjave kras-tavaca ili mrkve na lice, od čega koža postaje rumena kao breskva, koju tako rado hvataju rani mrazevi kao tiha vatra nežnu praseću kožu; i na kraju bojadisanje noktiju — nisu žene zbog nas lično izmislile. Da ne spominjemo one drastične metode koje su nekad primenjivali za oblikovanje sitnih nogu japanskih žena, već su i stari narodi mirisnim uljima trljali svoja tela nakon dnevnog kupanja. Zar imate na ovo neku primedbu?

— Gizdanje, licanje, što se mene tiče, mogu i brabonj-cima da se mažu — reče vatreno grof Stahremberg.

— Pa i džambasi udešavaju onog konja koji ni pet para ne vredi. Ako žele da ga se otarase, ne samo da mu doteraju zube, već previše velike uši skrate odsecanjem, one koje vise ispravljaju čeonim kaišem uzde ili presecanjem mišića koji ih vuku nadole, ili pak prevuku kroz njih svileni konac sličan boji konjske dlake i odgore zavežu. I niske repove dižu presecanjem mišića ili omogućavaju visoko držanje sakaćenjem nekoliko repnih pršljenova. Još su neprijatnija isuviše proširena i omli-tavela munda, pogotovu kod jahačkih konja prilikom kaskanja kada pružaju mogućnost ružnim šljap-šljap glasovima, što je kod damskih konja, ali i kod svakog luksuznog konja, najbolji mogući način da se sruši svaka iluzija. Džambasi tada obavijaju krpama i kućinom penis šljapajućeg konja namenjenog za prodaju, da bi time onemogućili nastanak neprijatnih glasova usled njegovih pokreta, bar za vreme obavljanja trgovine. A ako hoće konja da učine još privlačnijim, mogu i zvezdu da krivotvore. Zakače jednu udicu o kožu na sredini čela i po-moću nje podižu kožu sa kosti, na tolikoj površini, kolika zvez-da treba da bude velika, i kroz tako podignutu kožu probodu četiri igle, tako da one stoje međusobno u kvadratu. Sada te igle obaviju koncem, kao kad se bolesniku pušta krv, i ostave četrdeset i osam časova. Onda igle izvuku, a ono parče kože od-vojeno od kosti ostave da se zagnoji, sve dok čitavo parče ne ispadne. Koža koja se potom stvara, dobija belu dlaku i tako je zvezda gotova. Posle ovakvih majstorija, da li je taj konj još uvek konj? Zato je preporučljivo i žene izbliza pogledati, da ne bi prošli kao onaj erdeljski magnat koji je kupio par svome cr-nom konju, i dok je po kiši stigao kući, koj je postao šaren.

— Zar čovek ne doteruje većno ono što čeni? Po imenu upravnik ergele, i danas se Csepelom naziva ono ostrvo na koje je Arpad nabasao išavši uzvodno Dunavom, i na kojem je ergelu osnovao. A za vreme onog po zlu čuvenog kralja koji je za konja davao čitavo selo, razuzdani plemići pretvarali su crkve u štale, a oltare u jasle. I iz ovoga se vidi da smo odu-vek visoko cenili konje, svetsni, da su narodi, čiji uzgoj konja ne napreduje, ili čak spropada, obično i sami nad virovima, i da je njihova budućnost neizvesna. I od konja je vrednija stvar — žena. Pametna žena, plodna kobila, najveće je imanje.

— Jer prava je radost gledati takvog punokrvnog arapskog ata, čiji su pokreti toliko lagani, kao što i arapska poslovice

kaže, da bi mogao igrati na grudima tvoje dragane, a da ih ne povredi, budući da potiče iz takvih krajeva, »gde poneke kobile zanesu (kažu) ne od ergele već od prolećnih vetrova«, a još više pod nekom gordom damom, i zar se žene ne razli-kuju međusobno svojim raznovrsnim oblicima, da moraju ob-lačiti spoljašnjost pauna, kolibrija ili flaminga?

— Siroti mali ljuļevi, maljavi sirci i ritske grahorice ne mogu pobeći, ako ih neki vatreni džrebac pregrize i, rajskom divotom, pršteći samelje zubima. Šta mogu da učine? U ritu gde su iznikli i gde proživljavaju svoj maleni život, po čitav dan nameštaju svoje listiće, grozdove, i s devičanskim žmar-cima, ruku pod ruku, uplašeno ili rastapajući se, povijaju u vatni nebrojenih dodira, pod dlanom žustrog vetra, kao što se na nebu senkom smenjuje plavetnilo i rosnim kupkama avgu stovska popodneva, i sve svoje skrivene drhtaje, čitavo svoje biće daju u jedan mali, nakostrešeni cvet, koji trijumfalno i s puno hvale uzdižu. I zamisliti je previše u koliko njih plamti isti onaj ponos, mali poput zrna peska. Slično tome, ni ružne ni bujne Jelene ne možemo ukoriti zbog svoje sujete i samo-ljublja kojima često otvaraju naša srca. Jer malenkost je sve to naspram onih do neka visokih drvenih konja sačinjenih od dasaka varki, obmana, glume, u kojima skriveni, pravi muš-karci običavaju da osvoje dobro čuvane tvrđave.

— Dakle, gospođa princeza Equida je svojim rukama želela da ovenča pobednika, svojom ljubavlju je nameravala da ga nagradi, poput kraljeva iz bajke, pobednika ljutih viteških tur-nira, koji je odvažno i ne štedeći sebe jurisao i izbacivao re-dom iz sedla nesrećne izazivače, koji su lomili svoje kosti zbog nje: rukom kraljeve kćeri? A ovaj, veoma priglupo, valda ni o tome nije uspeo da pribavi svedočanstvo, reaguje li gospođa princeza prikladno na blagi dodir vrhom prsta na izvesnu tačku potiljka obraslog sitnim plavim dlačicama (na kojoj kod konja može da se nađe jedan samo mekanim delovima pokriveni deo, u koji ako zabodemo nož, razorivši produženu moždinu, konja možemo brzo i sigurno uništiti), ne prene li se suviše, što može biti posledica nedovoljno nežnog postupanja, ili pak podnosi bezosećajno, što je znak lenosti nerava i njihove zatupljenosti. Ili se pak gospođa princeza pokajala zbog svoje ponude, koju bi teško mogla bilo čime nadoknaditi.

— Oh, da sam mogla biti supruga glavnog kraljevog konju-šara! — uzdahnuła je gospođa princeza Equida, pošto sam posle kraljevske večere spomenuo onaj davni izlet brodićem po Temzi i oduševljenje kraljevskog gosta muzikom velikog muzičara iz Hallea.

— Kao da se više i ne radaju pravi muškarci! Ko Lan-däuere i lake peščane sprudove poznaje samo po čuvenju, a od zaprega najviše konjski tramvaj, bolje je da se takav drži dalje od žena. Prozori ostaju zatvoreni, jer nekadašnjih truba-dura nema više pod njima. Slavom ovenčani muškarci, u koje bi se čovek još pouzdao, postali su opsednuti nekakvom pipa-vom zanimacijom merenja i brojanja, ili samim sobom, i za-pinju o svaki prag, naviknuti na nesagleđive prostore, odakle ni unutra ni napolje. Ili pak, obučeni u štraftasti triko, u vidu prerazvijenog deteta, nastupaju kao snagatori u provincijskim gradovima, sukajući brkove po čitav dan u svojoj ograniče-nosti. Operski pevači, na primer, podvrgavaju se operativnim zahvatima, pokušavajući da dohvate svoje muzičke visine.

— I trkački konji, oblikovani poput hrtova, mogu da za-vide poludivljim srodnicima, čiji su preci bili od strane Pedra de Mendoze dopremljeni, i nakon napuštanja grada Buenos Airesa pušteni na slobodu, konji španskog porekla. Jer dešava im se i gora stvar nego onim andaluzijskim konjima koji po-staju žrtve borbe s bikovima. Jer preskoke i trke često dobi-jaju štrojeni konji, i šta, u stvari, onda vredi pobeđa, čija je cena da se šampionu oduzme pol i potomci eventualno dobrih sposobnosti.

— Prema tome, nije li ne samo konj, već i njegov jahač, gonjen iz trke u trku i mamuzajući samog sebe do krvi, ne-srećnik, koji se, može se pretpostaviti, u detinjstvu plašio i naj-pitomijeg ponija, i jašući na konju i dan-danas jače zgrabi konjsku grivu no što je potrebno, koji, dakle, većito juni beste-lesne ciljeve, i, istovremeno, u ruci mu ostaju zvučne titule i ukrašeni trofeji — jednostavno, jer zemaljsko, ovosvetsko blaženstvo nema sklonosti da učini svojim, i — nemoćan, ako bi na to došao red, zakazao?

— Grof Strahremberg? Ni glasa nisam o njemu čuo od tada. Verovatno spava stojeći pred kapijom nekog groblja. Ukoliko se vratio u novom obličju, u najboljem slučaju mogu da ga zamislim kao samoubilačkog crnog skakača na nekoj šahovskoj tabli svetskog šampionata. Nasuprot tome, gospođu princezu vidao sam često u snu.

— Na kraju, još biste zaključili da je gospođa princeza Equida stvarno prababa gospođice Textilije. I kako vas pozna-jem, prva stvar bila bi da isprobate onaj postupak, koji ste, verovatno, naučili od nekog velikog stručnjaka za konje, i koji se sastoji u tome što čovek, palcem i kažiprstom usled jačeg pritiska, pređe preko leđa žene, uverivši se u kojoj su meri u stanju da podnesu pritisak. One s jakim slabinama, na ovo milovanje jednostavno se protegnu, a sa slabim slabinama uviju krsta, ili ih pokreću savijajući leđa.

Ne bi bilo početka ni kraja.

Preveo s mađarskog:
Arpad Vicko